

УДК 792.09

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/80-1-9>**Вікторія БУГАЙОВА,***orcid.org/0000-0002-2534-5430*

заслужений працівник культури України, кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри режисури
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) *househappyvip@gmail.com*

Ольга ЛАЧКО,*orcid.org/0000-0001-8141-1132*

в.о. завідувача кафедри режисури, кандидат мистецтвознавства
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) *ef-festival@ukr.net*

Ігор СІКАЛОВ,*orcid.org/0009-0005-7958-8365*

викладач кафедри режисури
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) *igorsikalov0@gmail.com*

ІНСТРУМЕНТИ НОВІТНЬОЇ РЕЖИСУРИ МАСОВОГО ВИДОВИЩА (НА МАТЕРІАЛІ ЦЕРЕМОНІЙ ВІДКРИТТЯ ТА ЗАКРИТТЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР, ПАРИЖ-2024)

Сучасній режисурі масових видовищ притаманна динамічна трансформація засобів художньої виразності, яка забезпечує новітньому сценічному мистецтву затребуваність та відповідність вимогам часу. Актуалізація появи нових режисерських інструментів та прийомів в режисурі спортивних масових видовищ зумовлена потребою світу у подальшій відкритості, демократизації та гуманізації свого існування. **Метою статті** є аналіз нового режисерського інструментарію масових видовищ на матеріалі Церемоній відкриття та закриття Олімпійських ігор в Парижі в 2024 році.

Методологія дослідження базується на використанні мистецтвознавчого аналізу композиційних режисерських рішень, видовищних прийомів та інших режисерських засобів художньої виразності в організації новітніх спортивних видовищ. В статті використовуються як загальнонаукові методи аналізу, так і методи формально-композиційного та формально-стилістичного аналізу художніх форм сучасної івент-режисури. **Новизна дослідження.** Вперше визначені особливості новітнього режисерського інструментарію, використаного в організації видовищних Церемоній сучасних Олімпійських ігор. На матеріалі змістовно-видовищних епізодів Церемоній відкриття та закриття Олімпійських ігор в Парижі в 2024 році осмислено використання режисерських інновацій в концептуалізації іміджу країни, яка приймала чергове свято світового спорту. **Висновки.** Охарактеризовані як соціокультурні, так і суто мистецькі чинники, які вплинули на формування режисерського інструментарію зазначених Церемоній. Доведено, що формування концепції спортивного видовища, вибір локацій та режисури, яка супроводжувала розгортання цілісного образу Франції як однієї з лідерів демократичного світу, реалізоване на основі нових світоглядних та художньо-образних підходів. Осмислені змістовні, композиційні та технологічні рішення образної структури такого масового видовища як світові Олімпійські ігри. Доведено, що використання цифрових технологій та локаційно-композиційних інноваційних рішень збагатило змістовну та формотворчу палітру режисури масових спортивних видовищ. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх застосування для фахової мистецької освіти як в Україні, так і за кордоном. Дослідження відкриває перспективу вивчення інших інновацій в сучасній режисурі масових спортивних видовищ.

Стаття адресована студентам та аспірантам, митцям та науковцям, яких цікавить такі явища як масові спортивні видовища та їх режисура.

Ключові слова: сценічне мистецтво, режисура масових спортивних видовищ, інструментарій та засоби художньої виразності в організації івент-режисури.

Victoria BUGAYOVA,

orcid.org/0000-0002-2534-5430

*Honored Worker of Culture of Ukraine, Candidate of Art Studies,
Associate Professor at the Department of Directed
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) househappyvip@gmail.com*

Olga LACHKO,

orcid.org/0000-0001-8141-1132

*Candidate of Art History,
Acting Head of the Directing Department
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) ef-festival@ukr.net*

Ihor SIKALOV,

orcid.org/0009-0005-7958-8365

*Lecturer at the Directing Department
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) igorsikalov0@gmail.com*

TOOLS OF THE NEWEST DIRECTING OF MASS ENTERTAINMENT (BASED ON THE MATERIAL OF THE OPENING AND CLOSING CEREMONIES OF THE OLYMPIC GAMES, PARIS-2024)

*Modern directing of mass spectacles is characterized by a dynamic transformation of the means of artistic expression, which ensures that the latest stage art is in demand and meets the requirements of the time. The actualization of the emergence of new directorial tools and techniques in the direction of sports mass spectacles is conditioned by the world's need for further openness, democratization and humanization of its existence. **The purpose of the article** is to analyze the new director's toolkit of mass spectacles based on the material of the Opening and Closing Ceremonies of the Olympic Games in Paris in 2024.*

***The research methodology** is based on the use of art analysis of compositional directorial decisions, spectacular techniques and other directorial means of artistic expression in the organization of the latest sports spectacles. The article uses both general scientific methods of analysis and methods of formal-compositional and formal-stylistic analysis of artistic forms of modern event directing. **The novelty of the study.** For the first time, the features of the latest director's tools used in the organization of the spectacular Ceremonies of the modern Olympic Games are defined. The use of directorial innovations in the conceptualization of the image of the country that hosted the next world sports festival was made on the material of the meaningful and spectacular episodes of the Opening and Closing Ceremony of the Olympic Games in Paris in 2024. **Conclusions.** Both sociocultural and purely artistic factors that influenced the formation of the director's toolkit of the mentioned Ceremonies are characterized. It has been proven that the formation of the concept of a sports spectacle, the choice of locations and directing, which accompanied the development of a holistic image of France as one of the leaders of the democratic world, was implemented on the basis of new worldview and artistic approaches. It is proven that the use of digital technologies and innovative location-compositional solutions enriched the meaningful and form-creating palette of directing mass sports spectacles. The practical significance of the obtained results lies in the possibility of their application for professional art education both in Ukraine and abroad. The research opens up the prospect of studying other innovations in modern directing of mass sports spectacles.*

The article is addressed to students and post-graduate students, artists and scientists who are interested in such phenomena as mass sports spectacles and their direction.

***Key words:** scenic art, direction of mass sports spectacles, tools and means of artistic expression in the organization of event direction.*

Постановка проблеми. Людство сформувала стійкий інтерес до проведення загального світового свята спорту – Олімпійських ігор. Участь більшості країн планети у цих змаганнях стала демонстрацією гуманізму, демократичності та відкритості в добу глобалізації та підвищеної турбулентності. Важливою складовою будь-яких Олімпійських ігор (літніх або зимових) стали дві важливі спеціальні художні події: Церемонії від-

криття та закриття. В 2024 р. зазначені Церемонії літніх Олімпійських ігор у Франції привели до найбільшого суспільного резонансу, адже привернули увагу як прихильників, так і опонентів, викликавши певну дискусію. *Актуальність* зазначеної в статті проблеми обумовлена просуванням в режисурі масових спортивних видовищ новітньої концепції втілення, а також використанням інноваційного режисерського художнього виразного

інструментарію під час організації Церемоній відкриття та закриття Олімпійських ігор 2024 року.

Аналіз досліджень свідчить про те, що проблематика розвитку режисури масових спортивних видовищ найгрунтовніше віддзеркалена в публікаціях викладачів Харківської державної академії культури. В дисертаційних дослідженнях І. Мащенко (Мащенко, 2021) та В. Данилової (Данилова, 2019) були розглянуті як соціокультурні виміри репрезентацій спортивно-художніх дійств на порубіжжі ХХ–ХХІ ст. та осмислені масові спортивні видовища як «спеціальні художні події», які вимагають спеціальних інструментів режисури масових видовищ (Данилова, 2017; Данилова, 2018). Видовище як форма масової комунікації в умовах комунікаційного плюралізму розглянуте в публікації М. Абисової (Абисова, 2011). Дослідниця приходиться до висновку про те, що «останні десятиліття привнесли якісно нові підходи до оцінки і призначення видовища. Видовищні форми просочуються у всі сфери життя постсучасного суспільства завдяки новим комунікаційним засобам. Порушуючи баланс між буденним і святковим у культурі, нівелюючи просторові та тимчасові обмеження, втрачаючи виражений національний колорит, властиві традиційним видовищним формам, нова транзактна медійна комунікація зводить їх до поодиноких форм, пропонуючи натомість «шоу-спектакль» (Абисова, 2011: 111). В контексті організації Олімпійських ігор можна не погодитись з «втратою національного колориту» в режисурі церемоніальних видовищ, але теза про руйнування межі між повсякденним та святковим підтверджується й іншими дослідниками, зокрема В. Даниловою в статті «Події в емпіричній та художній дійсності» (Данилова, 2017: 286–287). Практичні аспекти організації масових спеціальних подій розглядаються в публікаціях Дункана Хілі та Марк В. Сміта (Healey, Duncan, Smith, Mark W., 2010), Марка Д. Хенсона (Henson Mark D., 2013), Х. М. Трайса та Дж. М. Бейера (Trice H. M., Beyer J. M., 1984: 653–669). В цікавій публікації Д. Ватта «Подієвий менеджмент у сфері відпочинку та туризму» (Watt D. C., 1998) підкреслюється теза про те, що організація свят та інших подій святкового характеру стає важливим сегментом сучасних креативних індустрій. В книзі Джеймс Л. Р. Тубі «Мистецтво режисури» (Tooby, 2010) догично розглядаються прийоми художньої виразності івент-режисури, якими послуговуються фахівці організації масових видовищ. Втім, оскільки з моменту закінчення Олімпійських ігор-2024 пройшло лише кілька місяців, практично відсутні наукові публікації, в яких досліджується новітній режисерський інструментарій їх видовищних епізодів.

Метою статті є аналіз нового режисерського інструментарію масових видовищ на матеріалі Церемоній відкриття та закриття Олімпійських ігор в Парижі в 2024 році. Виходячи з цього, автори статті ставлять наступні завдання:

- визначити особливості новітнього режисерського інструментарію, використаного в організації видовищних Церемоній сучасних Олімпійських ігор;

- осмислити використання режисерських інновацій в концептуалізації іміджу Франції, яка приймала чергові Олімпійські ігри;

- охарактеризувати соціокультурні і суто мистецькі чинники, які вплинули на формування режисерського інструментарію зазначених Церемоній;

- довести те, що формування концепції зазначеного спортивного видовища реалізоване на основі нових світоглядних та художньо-образних підходів;

- осмислити змістовні, композиційні та технологічні рішення образної структури такого масового видовища як світові Олімпійські ігри.

- довести, що використання цифрових технологій та локаційно-композиційних збагатило змістовну та формотворчу палітру режисури масових спортивних видовищ.

Методологія дослідження базується на використанні мистецтвознавчого аналізу композиційних режисерських рішень, видовищних прийомів та інших режисерських засобів художньої виразності в організації новітніх спортивних видовищ. В статті використовуються як загальнонаукові методи аналізу, так і методи формально-композиційного та формально-стилістичного аналізу художніх форм сучасної івент-режисури.

Виклад основного матеріалу. Проведення Олімпійських ігор у Парижі в 2024 році відбулось в унікальному соціокультурному контексті, який включає кілька ключових аспектів: 1. збагачення спортивної історії Франції як одного з лідерів демократичного світу; 2. демонстрацію представникам інших країн тієї культурної спадщини, яку має ця країна; 3. просування ідеї екологічної стійкості на планеті; 4. забезпечення організації соціальної інклюзивності; 5. актуалізації дискусії щодо соціальних та політичних питань як на місцевому, так і міжнародному рівнях. 6. візуалізації щільної глобальної інтеграції та крос-культурного діалогу між націями.

Дійсно, Париж вже приймав Олімпійські ігри тричі (1900, 1924, 1964). Чергові Олімпійські ігри 2024 року символізували повернення до олімпійського коріння і підкреслювали багату спортивну

історію Франції. Багато французьких спортсменів і команд продемонстрували свої досягнення на рідній землі. Франція, як спортивна держава, прагнула продемонструвати свої досягнення особливо у таких видах спорту, як футбол, регбі та дзюдо. Організатори від Франції зробили дуже багато для того, щоб саме місцеві спортсмени мали підтримку глядачів, що створило унікальну атмосферу єдності та патріотизму французів. Відомо, що Франція славиться своєю культурною та художньою спадщиною. Олімпійські ігри 2024 стали платформою для демонстрації французької культури через мистецтво, гастрономію та архітектуру. Концепція проведення ігор в Парижі передбачала інтеграцію культурних заходів та виставок у рамках Олімпіади, що приваблювало туристів та місцевих мешканців. Фактично, у межах цієї концепції була реалізована теза: «Франція – відкрита країна, а Париж – спортивна та культурна столиця світу». Оскільки Франція активно просуває ідею екологічної стійкості, то Олімпійські ігри-2024 були орієнтовані на використання поновлюваних джерел енергії та мінімізацію вуглецевого сліду. Багато об'єктів Олімпіади було побудовано або адаптовано з урахуванням принципів сталого екологічного розвитку. Організатори цього спортивного свята поставили собі за мету зробити Олімпійські ігри доступними для всіх. Це включало заходи, спрямовані на залучення молоді, людей з обмеженими можливостями та різних соціальних груп. Ініціативи щодо популяризації спорту серед молоді вже стали важливою частиною спадщини цих ігор. Париж 2024 року також став тлом для політичних дискусій щодо питань безпеки, міграції та соціальної нерівності. Під час ігор обговорювались актуальні соціальні та політичні питання як на місцевому, так і міжнародному рівнях. Команда організаторів зробила все можливе, щоб Олімпійські ігри сприяли зміцненню зв'язків між культурами та народами, що особливо важливо за умов глобальних викликів. Спорт знову став мостом для діалогу та розуміння між різними націями. Таким чином, Олімпійські ігри в Парижі у 2024 році виявились не лише спортивною подією, а й культурною, соціальною та екологічною платформою, що відобразила сучасні виклики та прагнення суспільства усєї планети.

Важливо звернути увагу на ті емоції, які можуть закладатись в загальній концепції такого свята спорту, як Олімпійські ігри. «Відзначимо, що емоційно-інформаційний заряд, закладений у такій події може бути як конструктивним, соціально спрямованим, так і деструктивним, спрямованим на створення контркультурних спільнот», – вказує

В.Данилова (Данилова, 2017: 142). Безумовно, в концепції ігор в Парижі закладався конструктивний емоційно-інформаційний заряд. Але, оскільки концепція містила і проблемні елементи, то організатори не стали приховувати свого критичного ставлення до певних епізодів національної історії.

В межах загальної концепції проведення літніх Олімпійських ігор у Франції в 2024 році, окремими «спеціальними художніми подіями» стали Церемонії відкриття та закриття ігор. Концепція цих спортивно-художніх подій, з одного боку, повинна була відповідати загальному ідейно-смысловому контексту ігор, а, з іншого, – мати домінуючі акценти, які підкреслять базові тези загального задуму. До команди, яка займалась концепцією основних спортивно-художніх видовищ Олімпіади, входили: сценаристи Патрік Бушерон, Дам'єн Габріак, Фанні Ерреро, Лейла Слімані, режисер-постановник Тома Жоллі, музичний керівник Віктор ле Ман, хореограф-постановник Мод ле Пладек, головний художник з костюмів Дафне Бюркі, головний костюмер Беріо Олів'єс, дикториведучі Валері Каль, Стів Аллан.

Основна концепція проведення XXXIII літньої Олімпіади передбачала її тривалість від 26 липня до 11 серпня 2024 року. В Олімпіаді взяли участь 10 500 атлетів із 206 країн. На змаганнях у столиці Франції було розіграно 329 комплектів медалей у 32 видах спорту. Вперше ця Олімпіада відбувалась не тільки у столиці (як місті, яке виграло право на її проведення), але і у 16 інших містах в усій європейській частині Франції, а також на Таїті – острові у складі французької заморської країни та заморського колективу Французької Полінезії. На цих Олімпійських іграх відбувся дебют брейкдансу як олімпійського виду спорту, і це були останні Олімпійські ігри, проведені за президентства МОК Томаса Баха. Ігри 2024 року стали першими, на яких була однакова кількість чоловіків і жінок серед спортсменів.

Концепція символіки Олімпійських ігор змінилась протягом періоду погодження з Міжнародним Олімпійським комітетом (МОК), адже початковий варіант емблеми містив добре впізнаваний символ Парижу – Ейфелеву вежу. У жовтні 2019 року був представлений остаточний логотип літніх Олімпійських та Паралімпійських ігор 2024. Емблема містила зображення олімпійського вогню в золотій медалі, а волосся й губи, зображені на емблемі, створюють образ Маріанни – уособлення Французької Республіки з часів революції 1789 року. Використання жіночого зображення служить даниною поваги до Літніх Олімпійських ігор 1900 року в Парижі, в яких уперше взяли участь

жінки. У 2024 році літні Паралімпійські ігри вперше без будь-яких відмінностей мали той же логотип, що і їхні відповідні Олімпійські ігри.

Режисерсько-локаційна концепція Церемонії відкриття Олімпійських ігор 2024 р. зробила Великий Париж та ріку Сenu основними локаціями-персонажами. Саме режисерський вибір міста Парижу та річки Сени такими локаціями-персонажами став «родзинкою» творчого задуму Церемонії відкриття ігор. Персонажність Парижу та Сени відома туристам та представникам багатьох країн світу з літератури, музики, театру та кінематографу. Ось чому поява Олімпійського вогню з подачі культового французького футболіста Зідана дітям Парижу з підземних каналів Сени стала частиною режисерського прологу Церемонії відкриття. Дівчинка та хлопчик сідають до човника з факелом Олімпійського вогню та темними каналами Сени за допомогою містичної фігури в одязі монашки, дістаються центральної частини Сени. Вздовж центру Сени була прокладена траєкторія (яка інколи вибухала феєрверками кольорів прапору Франції), за якою відбувалась поява усіх великих човнів річного флоту Парижу з національними командами на борту. Першим таким човном – символічним – став човен з представниками команди Греції, батьківщини Олімпійських ігор. Поява цього човна супроводжувалась репортажною зйомкою з кількох камер та дронів, і відразу продемонструвала інноваційність відкритості цього незвичного простору: глядачами спортивно-художньої події стали не тільки телевізійні глядачі з усього світу, але чисельна публіка з набережної самої ріки, жителі і гості столиці Франції з усіх будинків (вікон, балконів та мансард) Великого Парижу. За підрахунками організаторів, близько 320 000 глядачів вишикувались лише берегами річки Сени. Така концепція підтвердила реалізацію основної тези про відкритість міста та його доступність для осягнення масштабу свята. Другим човном, який з'явився на Сені, був теж концептуальний човен з «Командою біженців». Відкритість Франції як лідера демократичного світу біженцям з усіх куточків планети – цей жест толерантності «зчитувався» у цьому режисерському прийомі.

Таким чином, поява команд-учасниць на човнах перед трибунами на набережній Сени дозволила зекономити простір міста зі щільною забудовою, познайомити спортсменів з красою Парижу, а глядачам – побачити у динаміці усе розмаїття планетарного спортивного представництва. 80 човнів із відомими спортсменами, так званий водний «парад націй», пройшли по Сені маршрут довжи-

ною у 6 кілометрів (3,7 милі) від мосту Аустерліц до Єнського мосту. Обрана режисером-постановником естетика початку відкриття у форматі «параду націй» на воді, де спортсмени рухались річкою на човнах, дозволила створити нову унікальну атмосферу центральної видовищної події.

Згідно концепції відкритості, основні локації, які були задіяні у Церемонії відкриття, це: набережні та мости Сени; Площа Трокадеро, з якої глядачі насолодились чудовими краєвидами на Ейфелеву вежу, та де відбувся офіційний протокол відкриття Олімпійських ігор; Ейфелева вежа, з якої та біля якої відбулись видовищні феєрверки та світлові шоу, що доповнили основну подію. Смісловими та змістовними епізодами сценарію Церемонії відкриття стали сцени, пов'язані з історією та культурою Франції, такі як образи Лувру, Нотр-Даму та інших відомих місць Парижу. Використання режисерсько-постановною групою цих локацій дозволило усім охочим стати частиною грандіозної події, яка поєднала людей з усього світу.

Практично уся палітра режисерських засобів художньої виразності була також задіяна на Церемонії відкриття: 1. використання різноманітних освітлень для створення атмосфери та акцентування уваги на ключових моментах (особливо ефектно виглядало нічне підсвітлення човнів на Сені, на яких відбувались сольні музичні або театральні номери). 2. організація масових танцювальних та гімнастичних виступів, які створили динаміку та видовищність Церемонії. Так, на набережній Сени було презентовано кілька таких масових танцювальних композицій, чия удавана побутовість поєдналась зі стильною декоративністю у стилі постановок «Мулен руж». 3. проєкції, лазерні шоу та анімації, що додали сучасні технологічні елементи до загального режисерського задуму (проєкція комп'ютерної графіки на стінах Лувру зробила стереоскопічними цілу низку епізодів). 4. яскраві та незабутні вбрання учасників та ефектні сценічні конструкції (особливо ефектним у цьому сенсі став епізод появи на Сені металевого коня-робота з лицарем, у руці якого майорів олімпійський прапор). Ще одним ефектним епізодом стала танцювальна композиція над мостом Сени жінок-повітряних акробаток в яскравому вбранні.

Серед епізодів, які драматургічно були включені в концепцію Церемонії відкриття були: епізод з коронацією Наполеона; епізоди, які презентували події Французької революції та Паризької комуни; розвиток мистецтва та культури представляли проєкції робіт таких художників, як Моне та Ренуар. У ретроспекції були присутні такі

персонажі, як Наполеон Бонапарт, королева Марія Антуанетта, Вольтер, Жанна д'Арк та Шарль де Голль. Ці постаті були зображені в історичних контекстах, що відповідали їх епохам та досягненням.

Футуристичний епізод Церемонії відкриття Олімпійських ігор у Парижі 2024 року був видовищним втіленням технологічних інновацій та бачення майбутнього. В цей епізод входили сцени, присвячені досягненням у галузі штучного інтелекту, робототехніки та сталого розвитку, з акцентом на їхній потенційний вплив на майбутнє, та сцени, які віддзеркалювали принципів сталого екологічного розвитку (зображення зелених технологій та інноваційних рішень для боротьби зі зміною клімату, таких як футуристичні будівлі, що працюють на сонячній енергії та системи переробки відходів). Тут були використані інноваційні художньо-режисерські та візуальні технології та прийоми: тривимірні голограми та проєкції, що зображали футуристичні міста, космічні подорожі та технологічні досягнення; просунуті LED-екрани та лазерні шоу, які створили динамічні пейзажі, що змінюються, від міських ландшафтів майбутнього до абстрактних візуалізацій; інноваційні конструкції сценічних поверхонь, які складались з рухомих та трансформованих елементів, що змінювали форму, створюючи різні простори та ландшафти; магнітні платформи та т.зв. «плаваючі» конструкції для створення ілюзії неіснуючих об'єктів. Сучасні танцювальні групи та акробати, які були задіяні в Церемонії, теж використовували новітні технології (інтерактивні костюми та пристрої для левітації).

Візуальне та зображальне-світлове оформлення Церемонії відкриття об'єднало традиційні зображально-світлові прийоми тіньового театру, які колись ґрунтовно проаналізував П.Босий (Босий, 2014) з сучасними візуальними проєкціями та анімацією.

Не менш емоційно ефектним стало музичне оформлення Церемонії відкриття. За наявністю різних музичних стилів у відповідному аранжуванні Церемонія відкриття в Парижі була найрізноманітнішою. В музичних композиціях були представлені такі музичні стилі як французький шансон, прогресив-метал, класичні оперні арії, світова поп-класика та інші стилі. Музична програма церемонії включала декілька десятків композицій за участі світових музичних зірок: співачка Леді Гага виконала пісню «Mon Truc En Plume» (1961) французької балерини, акторки та співачки Зізі Жанмер. Попзірка Ая Накамура спільно з хором французької армії заспівала попури з власних хітів

та пісні Шарля Азнавура. Звучав сингл «Louxor, j'adore» Філіпа Катеріна. Селін Діон закрила церемонію відкриття пісню «L'Hymne à l'amour» Едіт Піаф, були виконані інші сольні та групові музичні номери. Французький прогресив-метал-гурт Gojira, до якого приєдналася оперна співачка Марина Біотті, виконав пісню часів Французької революції «Ça Ira» в Консьєржері, колишній в'язниці, де Марія-Антуанетта провела свої останні дні. Виступ розпочала виконавиця, яка зображала обезголовлену Антуанетту. Такі «ризиковані» театралізовано-музичні номери підвищили емоційність історичних сцен Церемонії відкриття. Ряд епізодів, включених в режисерську концепцію цієї Церемонії, викликав і скандальну реакцію деяких експертів та глядачів. Серед таких: епізод під назвою «Темна вечеря», який був візуалізований в локаційному сегменті «Festivité» та містив сцену з дрег-артистами,¹ які, як склалось враження, відтворювали відому картину Леонардо да Вінчі. Цей епізод був сприйнятий багатьма глядачами як критика християнства. Намагаючись зам'яти скандал, було висловлено припущення, що ця сцена могла бути натхненна картиною «Бенкет богів», написаною Ян ван Бейлертом.

Тома Жоллі, який взяв на себе відповідальність за зазначений епізод, в Церемонії закриття Олімпійських ігор визначився з її творчою ідеєю як «зустрічі минулого з майбутнім». Церемонія закриття відбулась 11 серпня на олімпійському стадіоні «Ів дю Мануар», де вже були присутні на трибунах лише 71 тисяча глядачів. Тим не менш, прагнення до толерантності та відкритості було закладено у концепцію і другої Церемонії. Так, був запланований не тільки вихід національних команд на арену стадіону після підняття національного прапора Франції, але й «братання» цих команд з волонтерами, які брали участь в організації ігор. Неформальна емоційна атмосфера закриття була підтримана музичними композиціями з культурної спадщини країни, під які команди просто почали танцювати на арені стадіону. Таке міжнародне єднання підкреслило крос-культурну концепцію величного спортивного свята. Це виявилось особливо важливим саме тому, що остання літня Олімпіада закривалась

¹ Дрег-артисти – це виконавці, які створюють яскраві та креативні образи, часто включаючи елементи театру, танцю та візуального мистецтва. Зазвичай вони виступають у «д্রেгах» – костюмах, які можуть бути дуже екстравагантними і часом провокаційними. Це мистецтво часто пов'язане з культурою ЛГБТК+ і популяризується через шоу, такі як «RuPaul's Drag Race». Дрег-артисти можуть використовувати свої виступи для самовираження, комедії та коментарів на соціальні теми.

при порожніх трибунах, бо вже вирувала епідемія Covid-2019. Гендерна ознака Олімпійських ігор у Франції – підтримка жінок у спорті. Ось чому в концепції Церемонії закриття було змінено алгоритм нагородження марафонців. Цього разу нагороджували лише жінок, які отримали перемогу у марафонських легкоатлетичних змаганнях. До речі, багато змагань, які планувались у Парижі, проходили на відкритих локаціях у місті в зоні «Центр Парижу»: на площі Згоди, Парку де Пренс, мосту Олександра III, Єнському мосту, Марсовому полі, Будинку інвалідів тощо. Саме така незвична концепція забезпечила світовому спорту грандіозну підтримку з боку глядачів. Експерти з організації таких подій вважають, що саме це є їх основним завданням (Healey, Duncan, Smith, Mark W., 2010), (Henson Mark D., 2013). Так, за статистикою спортивні змагання на Олімпійських іграх 2024 року відвідало 9,5 млн. глядачів. Це чудовий результат реалізації режисерської концепції відкритості та толерантності такої «спеціальної художньої події».

Підсумовуючі, можна зазначити, що серед інструментів новітньої режисури масового спортивного видовища можна назвати режисерських інновацій в концептуалізації іміджу Франції, орієнтація на відкритість, толерантність та руйнацію глядацьких стереотипів. Формування концепції спортивного видовища, вибір локацій та видовищної режисури були реалізовані на основі нових світоглядних та художньо-образних підходів. Гендерна рівність, популяризація сталого екологічного, доступність та інші цінності демократичного світу були презентовані інноваційними видовищними технологіями у сукупності зі перевіреними прийомами масової режисури. Використання цифрових технологій та локаційно-композиційних інноваційних рішень (відкритих локацій, технологічних сценічних платформ, пристроїв для левітації тощо) збагатило змістовну та формотворчу палітру режисури масових спортивних видовищ. Отже, дослідження відкриває перспективу вивчення інших інновацій в сучасній режисурі масових спортивних видовищ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абисова М. А. Видовище як форма масової комунікації в умовах комунікаційного плюралізму. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2011. № 2. С. 109-112. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2011_2_26
2. Босий П. В. Формування сценічного простору засобами постановочного освітлення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*. 2014. № 793. С. 175-181. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2014_793_34
3. Данилова В.Є. «Спеціальна художня подія»: види, функції, режисура (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури (мистецтвознавство). – Харківська державна академія культури, Харків, 2019. 195 с.
4. Данилова В. Є. Спеціальні художні події у процесах створення та трансляції сучасної культури. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Культурологія*. 2017. Вип. 25. С. 141-148. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrk_2017_25_28
5. Данилова В. Є. Види та форми «спеціальних художніх подій» в сучасній культурі. *Культурологічний альманах*. Випуск 7 : матеріали V міжнар. наук. конф. «Інноваційні технології в галузі культури», 28 лют. 2018 р. Вінниця : ТОВ Нілан-ЛТД, 2018. С. 31-32.
6. Данилова В. Є. Події в емпіричній та художній дійсності. Особливості їх зближення. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку* : матер. міжнар. наук. конф. (23-24 листоп. 2017 р.). Харків : ХДАК, 2017. С. 286-287.
7. Машенко І.О. Репрезентації спортивно-художніх дійств в ХХ- поч.. ХХІ ст.: соціокультурні виміри. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури (мистецтвознавство). – Харківська державна академія культури, Харків, 2021. 260 с.
8. Машенко І.О. Концепція візуально-звукового оформлення спортивно-художніх дійств як комунікативна система. *Культура України. Серія : Культурологія*. - 2018. - Вип. 62. - С. 71-78. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kukl_2018_62_9
9. Healey, Duncan, Smith, Mark W. *The Event Producer's Handbook*. Routledge. 2010. 320 p.
10. Henson Mark D. R. *Directing Events: A Practical Guide to the Art of Event Management*. Routledge. 2013, 240 p.
11. Silvers J. R. *Professional Event Coordination*. 2nd ed. Hoboken, New Jersey: Publ. by John Wiley & Sons Inc. (The Wiley Event Management Series), 2012. 492 p.
12. Tooby, James L. R. *The Art of Directing*. Cambridge University Press, 2010, 264 p.
13. Trice H. M., Beyer J. M. Studying Organizational Culture through Rites and Ceremonies. *The Academy of Management Review*. 1984. October. Vol. 9, No. 4. P. 653-669.
14. Watt D. *C Event management in leisure and tourism*. Harlow : Longman, 1998. 200 p.

REFERENCES

1. Aboysova M. A. (2011). Vydovyshech yak forma masovoi komunikatsii v umovakh komunikatsiinoho pliuralizmu [Spectacle as a form of mass communication in conditions of communication pluralism]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Filosofii. Kulturolohiia*. -№2. С. 109-112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2011_2_26 [in Ukrainian].

2. Bosi P. V. (2014). Formuvannia stsenichnoho prostoru zasobamy postanovochnoho osvittennia [Formation of the stage space by stage lighting]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika"*. Arkhitektura. - № 793. С. 175-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2014_793_34 [in Ukrainian].

3. Danylova V. Ie. (2019). «Spetsialna khudozhnia podiia»: vydy, funktsii, rezhysura (kinets XX – pochatok XXI st.) [«Special artistic event»: types, functions, direction (end of XX - beginning of XX century)]. *Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata mystetstvoznavstva za spetsialnistiu 26.00.01 – teoriia ta istoriia kultury (mystetstvoznavstvo). – Kharkivska derzhavna akademiia kultury, Kharkiv.* 195 s. [in Ukrainian].

4. Danylova V. Ye. (2017). Spetsialni khudozhni podii u protsesakh stvorennia ta translatsii suchasnoi kultury [Special artistic events in the processes of creation and broadcasting of modern culture]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku. Kulturolohiia. - Vyp. 25. S. 141-148.* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrk_2017_25_28 [in Ukrainian].

5. Danylova V. Ye. (2018). Vydy ta formy «spetsialnykh khudozhnykh podii» v suchasni kulturi [Types and forms of «special artistic events» in modern culture]. *Kulturolohichniy almanakh - Vypusk 7 : materialy V mizhnar. nauk. konf. «Innovatsiini tekhnologii v haluzi kultury»*, - 28 liut. 2018 r. Vinnytsia : TOV Nilan-LTD. S. 31-32 [in Ukrainian].

6. Danylova V. Ye. (2017). Podii v empirychnii ta khudozhnii diisnosti. Osoblyvosti yikh zblyzhennia [Events in empirical and artistic reality. Features of their convergence]. *Kulturolohiia ta sotsialni komunikatsii: innovatsiini stratehii rozvytku : mater. mizhnar. nauk. konf. (23-24 lystop. 2017 r.)*. Kharkiv: KhDAK. - S. 286-287. [in Ukrainian].

7. Mashchenko I. O. (2021). Rerezentatsii sportyvno-khudozhnykh diistv v KhKh- poch.. KhKhI st.: sotsiokulturni vymiry [Representations of sports and artistic events in the early 20th and 21st centuries: sociocultural dimensions]. *Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata mystetstvoznavstva za spetsialnistiu 26.00.01 – teoriia ta istoriia kultury (mystetstvoznavstvo). – Kharkivska derzhavna akademiia kultury, Kharkiv.* 260 s. [in Ukrainian].

8. Mashchenko I. O. (2018). Kontseptsiiia vizualno-zvukovoho oformlennia sportyvno-khudozhnykh diistv yak komunikativna systema [The concept of visual and sound design of sports and artistic events as a communicative system]. *Culture of Ukraine. Series: Cultural studies. - 2018. - Issue 62. - P. 71-78.* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kukl_2018_62_9. *Kultura Ukrainy. Seriiia : Kulturolohiia. - Vyp. 62. - S. 71-78.* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kukl_2018_62_9 [in Ukrainian].

9. Healey, Duncan, Smith, Mark W. (2010). *The Event Producer's Handbook*. Routledge. 320 p.

10. Henson Mark D. R. (2013). *Directing Events: A Practical Guide to the Art of Event Management*. Routledge. 240 p.

11. Silvers J. R. (2012). *Professional Event Coordination*. 2nd ed. Hoboken, New Jersey: Publ. by John Wiley & Sons Inc. (The Wiley Event Management Series). 492 p.

12. Tooby, James L. R. (2010). *The Art of Directing*. Cambridge University Press, 264 p.

13. Trice H. M., Beyer J. M. (1984). Studying Organizational Culture through Rites and Ceremonies. *The Academy of Management Review*. October. Vol. 9, No. 4. P. 653-669.

14. Watt D. C. (1998). *Event management in leisure and tourism*. Harlow : Longman, 200 p.